

شعرڅه شی دی؟

ليکوال: صديق الله «افغان»

شعر هغه کلام دی چې له زړه خېژي او په زړه کيښي دلته هدف له دې خبرې څخه دادی چې شاعر شعر د مخاطب لپاره وايي او مخاطب يې هم د زړه په غوړونو آوري.

گڼ شمير پوهان او اديبان د شعر کلمه له اړه عربي کلمه گڼي چې مانا يې په دهخدا او فرهنگ عميد مشهورو فارسي قاموسونو کې (دانش، فقه، فهم، بنکلی کلام، او ادراک) ښودل شوي ده.

عربان هره هغه وينا چې وزن او قافيه ولري شعر نوموي. افلاطون وايي چې شعر له تخيل او احساساتو سره کار لري.په شعر کې لوړ فکر راځي لوړ تخيل څخه پکې استفاده کيږي، لوړه مانا هم پکې راځي لکه د مصطفی سالک په لاندې بيت کې:

هره نقشه که د ځان درکړم ډېره نيمگړې به وي

وجود مې لويه پاچاهي ده لا روان يمزه زه

زندښمانمه مر حوم فضل الله مجددي

ډاکټر فضل الله مجددي د ۱۳۳۵ هـ ش د قلعہ بابا صاحب منطقہ برکی راجان ولسوالۍ برکی برک ولایت لوگر در یک خانواده روحانی

ډاکتر فضل الله مجددي فرزند عبدالحی مجددي در سال ۱۳۳۵ هـ ش در قلعه بابا صاحب منطقہ برکی راجان ولسوالۍ برکی برک ولایت لوگر در یک خانواده روحانی دیده به جهان گشود. در سال ۱۳۴۳ هـ ش شامل مکتب برکی راجان، در سال ۱۳۵۵ هـ ش از لیسه غازی امین الله لوگری به درجه اول نمره عمومی فارغ و در نتیجه امتحان کاتکور شامل فاکولته طب بوھتون کابل گر دید که بعد در برج سرطان سال ۱۳۵۷ هـ ش نسبت شرایط ناگوار، اختناق و استبداد رژیم حاکم از سال دوم فاکولته مجبور به ترک تحصیل شده به صفوف جهاد رهائی بخش پیوست که مسئولیت فرماندهی مبارزات آزادی خواهی را در ولایت لوگر به عهده داشت .

در سال ۱۳۶۸ هـ ش به اثر صواب دید مقام رهبری جمعیت اسلامی افغانستان مسوولیت سازماندهی و هدایت جبهات ولایات حوزه جنوب شرق افغانستان (لوگر، میدان وردگ، غزنی، پکتیا، پکتیکا، خوست و جبهات جنوب کابل) را تحت نام شورای جهاد عهده دار بوډند، بعد پیروزی جهاد در سال ۱۳۷۱ هـ ش به حیث قوماندان فرقه ۳۶ پیاده، در اخیر سال ۱۳۸۰ هـ ش ونیمه اول ۱۳۸۱ هـ ش به حیث والی لوگر در سال ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳ به سمت قوماندان فرقه ۳۶ پیاده، در سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ به حیث نماینده مردم لوگر در ولسی جرگه شورای ملی افغانستان ایفای وظیفه نموده است .

در سال ۱۳۹۰ از دیپارټمنت اداره و دیپلوماسی فاکولته حقوق و علوم سیاسی بوھتون کابل به درجه لیسانس سند فراغت حاصل کردند واز سال ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۴ به حیث والی لغمان، از ۱۸ اسد ۱۳۹۶ الی ۱۹ حمل ۱۳۹۸ به حیث والی تفتار وظیفه انجام داد، او از خود کارنامه‌ی درخشانی به میراث گذاشته است .نبسود ایشان ضایعه‌ی بزرگ برای افغانستان و بالخصوص به مردم شریف ولایت لوگر میباشد.

تالیفات:

- کتاب حقیقت تاریخ افغانستان از امیر کبیر تا رهبر کبیر

حفظ و رشد میراث های فرهنگی

میراث فرهنگی اعم از ملموس و غیرملموس هویت ملت را تشکیل میدهد درجهان ملت زنده و جاویدان محسوب خواهد گردید که شواهد و اسناد میراث های فرهنگی شانرا حفظ کرده باشد. بدون شناخت و هویت فرهنگ یک کشور ، شناختن آن کشور ناممکن است بنا براین ملحوظ کشورهای پیشرفته خودرا معتمد به حفظ و رشد میراث های فرهنگی شان میدانند.

راهای مختلف برای رشد و حفظ میراث های فرهنگی وجود دارد که کشورهای مختلف از هرکدام آنها استفاده میکنند ، استفاده از این راها برای کشورها امکانات زیاد را مهیا ساخته است تا مالک میراث های فرهنگی شان باشند و یک عامل عمده حفظ و رشد میراث های فرهنگی عبارت از عشق و علاقه باشنده گان یک ملت به هویت ملی شان است. علاقمندی را ازیک نسل به نسل دیگر انتقال میدهند.

خوب است که ما هم نسل های آینده را به حفظ وپاسداری از میراث های فرهنگی شان که هویت وفرهنگ پدران و نیایکان شان است تشویق و آگاه بسازیم.

چون ولایت لوگر سرشار از آبدات تاریخی و ساحات باستانی مملو از آثار عتیقه اداوار مختلف میباشد که این سرمایه پرازشز فرهنگی هویت و تاریخ مارا برملا میسازد. در حصه حفظ ونگهداری آن تک تک جامعه مسوولیت و رسالت ایمانی و وجدانی دارند.

در اخیر یک باردیگر از تمام اقوام واقشارجامعه با کمال احترام تقاضا مینمایم که در این حالات دشوار و پرچالش ریاست اطلاعات وفرهنگ را درین راستا همکاری و یاری نمایند.

مدیریت موزیم

د شعر معدوم حالت هم همدغه ده ډېره مانا يې نه اخیستل کيږي دا خپله د شعر تعريف دی. معاصره ادبي تيوري شعر د خپلو اجزاوو په نسبت داسې تعريفوي : شعر يوه پدیده ده چې د خیال او فکر د عاطفي تړون څخه په ژبه کې رامنځته کيږي په دې تعريف کې د شعر اساسي توکي په گوته کيږي او له اساسي توکو څخه چې کوم شی په ژبه کې جوړيږي هغه آهنگ، فکر، خیال او عاطفه ده، چې په شعري محتوا له ځانه خاص اغېز پرېباسي په شعر کې عاطفي نقطه ډېره شرط ده کله چې عاطفه نه وي، خیال، او فکر سره وصل هم شي رامنځ ته شوی شعر عالي شعر نه بلل کيږي

شعر دوه سرچينې لري، لومړۍ سرچينه يې تخيل ده چې په ذهن کې کوم تصورات دي هغه تصورات سره يوځای کيږي او يو نوی تصور جوړوي د غه تصور تخيل دی. دويمه سرچينه هغه ده چې تخيل نه وي پکې او د ډيرو شاعرانو په شعرونوکې ليدل کيږي دا سرچينه د شعر رواني حالت بيانوني چې دا حالت تر ډيره پورې د انسان د روزمره ژوند پورې تړلی دی لکه د حمزه بابا په دغه بيت کې له ورايه ښکاري چې وايي:

غلل د محبت غلظت تيدای نشي

څوک چې په محفل کې چاته نه گوري

د سولې غزل

چې موزره ازاروي زړه يي ازار کـرې
د خوښيو له شېبويي رايـسار کـرې
زما د بورې مور د يو څاڅکي بدل کې

ته يې جوړ په مخ د تړمو او ښکو لار کـرې
ماتوي ملاد عـاجـز پـلار پـدې عـمر
بند په بند يې کمر تاوو لکه د مار کـرې

د پردې تر شا بيان مو د بدۍ کـرې
په اوږو يې گناهونه زمونږ ور بار کـرې

چم په چم مو خوښۍ ټولې مـړ اوې شوي
بس د سولې په باران موزره بهار کـرې

ړنگ گودر مو د بـمونـو قـربـانـي دى
راز غون يې تر خوا ونږ د چنار کـرې

تښتېدلې کبلۍ بېرته راستنې کـړه
ترهـره ور که له دې کلي له دې ښار کـرې

د روړوړۍ، مينـي او جـار بـادـونـه تـېـز کـړه
(ملـکـزى) پکې لاهو مست او څـمار کـرې

عبدالله ملکزی

روزگارم

ای روزگارم چرا بامن بی وفا بودی
هرگز بامن سازش نکردی بی معنا بودی
ثبت شد به هرصفحه از کارم خاطره از غم
همه وقت به من رنج دادی پر جفـا بودی
با خون دلم آباد کرده بودم خانه از صداقت
ویران کردی آشیان پرمهر مرا تو بلا بودی
از سنگین ئی غم روزگارم قلمب ضعیف و تنم پژمرده شد
از تو گـیـله دارم چـرا پـرا ز غـمها بودی
شنیده بودم که روشنی پاک و خوشایند
نمیدانم چـرا از روزگار برایم سیاه بودی
قلم ام غم دلـم را تـحـریـر کـرده، گـفت
جز من کسی رانداشتی همیش تنها بودی
فرحت نداند که گـیـله کند یا شکایت
فقط گوید ای روزگارم بیش از حد پیر ماجرا بودی

فرحناز « فرحت»

ارسطو هم په دې عقیده دی چې شعر مخیل کلام دی د شعر د پېژاندنې په اړه هرلیکوال او شاعر بیل لیدلوری لري او هر څوک يې په بیلابیلو ښو تعریفوي د شعر لپاره لا تراوسه ټولمنلی تعریف نه دی پیدا شوی او د دي لویه وجه هم دا ده، چې د شعر تعلق له ذوق سره دی او د هر شي قضاوت کونکی چې ذوق وي د هغه لپاره تعریف نه پیدا کيږي او یواځینی علت يې دادی چې ذوقنه مختلف دي.

په دې کې هم شک نشته چې شعر یو لاشعوري عمل دی: زیغمي شو ما پراید وایي، چې خوب او شاعري دواړه لاشعوري عملونه دي فرق يې داده چې خوب یو مخ لاشعوري وي او په شعر کې د شعور تر څنگ تصور هم وي.

پوهنوال ببرک میاخیل د شعر په اړه وایي: (په شعر کې پیغام هم له ډیر مهم او اساسي توکي څخه عبارت دی لوړ پیغام شعرته د الفاظو له پلوه ستر هنریت او ښکلا وړ ښیي لاندې بیت د درویش درانی دی، چې د لوړ شعري پیغام استازیتوب کوي چې وایي:

تاسو د سرو گلو پالنه هغه چاته سپارئ

چې سلسله يې د نسب سپیره خزان ته رسي

باتې برخه په راتلونکې گڼه کې

تاریخ

لوگر در آثار مورخان وجغرافیا نگاران

(یونانی و اسلامی) قسمت سوم

نویسنده : استاد شاه محمود محمود

استعمال نام لوگر در فولکلور وگویش عامیانه احتمالاً (لوگر) یا (لوگرد) یا درو کردن گندم تعبیر گردیده است. از اینکه لوگر یک منطقه زراعتی است وگشت گندم رواج بیشتر دارد، «لو» زبان پشتو به معنی درو، یا «گرد» که در زبان دری همان گرد و خاک است که در هنگام درو از زمین بر میخیزد تلفیق گردیده نام لوگر را به وجود آورده است. (۶)

اما این دلیل زیاد قناعت بخش نیست، تا جایی که دیده میشود دروگران اکثراً از مناطق دیگر به خصوص ولایات شرقی افغانستان به لوگر می آیند، ودر مقابل مزه به درو گندم می پردازند .

مورخان وجغرافیه نگاران کشور ما نیز بارها لوگر را به نام ها و اشکال مختلف یاد کرده اند: مؤلف حدودالعالم من المشرق الی المغرب در ذکر سخن اندر ناحیت حدود خراسان از دو شهر استاخ (؟) وسکاوند یاد کرده می نویسد: دوشهراند خرد بردامن کوه نهداه وسکاوند را حصاری است محکم وجای بسیار کشت وپرز است . (۷)

ضمناً مؤلف حدود العالم، لوگر را یکی از مناطق سرسبز وخوش وآب وهوای دانسته است. (۸) ابواسحق ابراهیم اصطخری در مسالك والممالک: موقعیت لوگر (سکاوند) را در جنوب کابل ذکر نموده که بت خانه آن مشهور است.(۹)

شمس الدین ابوعبدالله محمد بن احمد مقدسی در احسن التقاسیم فی معرفه الاقالیم سکاوند را جز قصبات بامیان آورده است ومینویسد: سفورقند (غوربند) سکاوند، لخراب(نجراب) از قصبات بامیان است ودر جای دیگر: گردیس(گردیز) سکاوند، نسوه، بگردن، دهرآخی، کابل ولهوگر را ازمربوطات غزنی می نگارد . موصوف جاده ای را به ما نشان میدهد که از غزنین به رباط بارد، اساخ (استاخ)، خس وبامیان همه به فاصله یک مرحله راه بود. ښابیرین اسناخ در فاصله دو مرحله ای در شمال غزنین به جانب بامیان است . (۱۰)

لوگر در زمان سلاطین غزنوی از موقعیت خاصی برخوردار بود، به خصوص سلطان محمود غزنوی سقیات وسفربری های نظامی خویش را از طریق این شهر به طرف هند انجام میداد واز جانب دیگر بنا به گفته مؤلف حدود العالم، لوگر که دارای آب وهوای گوارا بود، سلطان محمود ودیگر سلاطین غزنوی را به خود جلب نموده بود، سلطان محمود غزنوی دایما در مناطق خروار وچرخ به خاطر شکار آهو می آمد ودر هنگام گرمی هوا به ویژه بعد از مسافرت های طولانی وخسته کننده هند، جهت استراحت به لوگر اطلاق مینمود. مناطق پـادخواب شـانه (پادخواب شاهانه) وپادخواب روغنی وقلعه پادخوابی در ولسوالی برکی برک نمایندگی از استراحت گاه وتفرجگاه سلطان مذکور مینمایند .

قابل یاد آوری است برج مراقبتی که در بین مردم ما به (برجک دیو) در دامنه خشک کوه واقع قلعه پادخوابی قریه زقوم خیل شهرت داشت از ساخته های حاکمیت غزنویان در ولسوالی برکی برک لوگر بود، متأسفانه در زمان اشغال افغانستان به دست روسیه شوروی از فاصله دور تخریب وبا خاک یکسان گردید. ضمناً در پای آن برج، موجودیت یک اطاق بزرگی در حدود (۴/ ۵) که در دل کوه کنده شده، نشا ندهنده آنتست که قلعه پادخوابی یکی از منازل سلطان محمود غزنوی بوده است. این اطاق را هست یا ده زینه با بیرون وصل میکند ، یقیناً ازاین اطاق بهره داران و محافظان قلعه مذکور، جهت استراحت خویش استفاده میکردند .

مورخان وجغرافیه نگاران غزنوی از لوگر ومعبد سکاوند به مراتب یاد نسوده انداز جمله: ابوریحان البیرونی در قانون مسعودی قلعه سکاوند را در لهوگر(لوگر) رستاق ذکر میکند واضافه مینماید که لهوگر در کنار شاخه جنوبی رود کابل است.(۱۱)

ابوالفضل بیهقی نیز در مورد یکی از مناطق لوگر بنام خروار وخار نکاتی را ارایه نموده است، که خالی از دلچسپی نیست: در سال ۴۲۲هـ ق امیر مسعود برای شکار به سوی خروار و خارمرغ رفت . (۱۲)

از سیاق کلام بیهقی برمی آید که این هر دو شکار گاه در نزدیکی های غزنه بود، زیرا امیر مسعود در سیزدهم رمضان از غزنه رفت و روز ۲۳ رمضان دوباره برگشت وده روز را به شکار گذراند. ښابیران این شکار گاه همان خروار لوگر است که بعضا سلطان محمود نیز به آنجا غرض شکار می آمد .

چنانچه از غزنه تا خروار مسافه دو روزه راه بر اسب است ، اما خار اکتون در ۱۶ کیلومتری جنوب غرب سلطان خیل لوگر در طول البلد شرقی ۶۸ درجه ۳۴ دقیقه و۳۴ ثانیه وعرض البلد شمالی ۳۳ درجه ۴۵ دقیقه و۳۲ ثانیه موقعیت دارد .(۱۳)

ومرغ اخیر کلمه به معنی سبزه زار وچراگاه است که در افغانستان امکن زیادی بنام مرغه ومرغ داریم واصل کلمه در اوستا هم مریغه به معنی چمن بود واین خروار وخار اکتون هر دو در یک ناحیه جغرافیایی و در جوار یکدیگر قرار دارند. بیهقی در تاریخ خود در مورد سکاوند می نویسد: وسوی قلعه سکاوند بردندش وپس از آن ندیدندش .

نشین گرفت از سکاوند کوه

همی دارد از رنج گیتی سئوه (۱۴)

بقیه مطلب در شماره بعدی